

دادگاه جنائی بین‌المللی:

آبر جنایتکاران می‌لرزند یا می‌خندند؟

و پیوندهای آن با دادگاههای ملی از جمله مسائلی است که باید روی آن کار شود.

آلمان و ایتالیا خواهان آنند که مسأله طرح و راه‌اندازی «جنگ تهاجمی» به دادگاه ویژه دیگری ارجاع شود. کشورهای دریای کارائیب (غریب) می‌خواهند قاچاق مواد مخدر جزو وظایف این دادگاه باشد و بالاخره ترکیه و تونس خواستار شده‌اند که مسأله تروریسم در صلاحیت رسیدگی این دادگاه قرار گیرد. اما بنظر می‌رسد که رأی همگان بر اینست که لااقل در گام نخست سه جنایت اصلی در این دادگاه رسیدگی شود. این سه جنایت بنیادی عبارتند از: نسل‌کشی، جنایات‌های جنگی، و جنایات علیه بشریت. همگی این سه مورد در قراردادهای موجود مشخص شده است. موافقت همگانی دیگر آنست که متهم را نمی‌توان بطور غیابی محاکمه کرد (زیرا چنین روندی به محاکمه صورتی «نمایشی» خواهد داد) و یا به اعدام محکوم ساخت.

موارد جدل برانگیز در این گفتگو آنست که این دادگاه تا چه اندازه می‌تواند مستقل از حکومت‌های ملی و یا شورای امنیت و وظایف خود را انجام دهد؟

از یک سو فرانسه، روسیه و ژاپن استدلال می‌کنند که بایستی امکان آزمودن موردی (به

فقدان چنین دادگاهی کمبودی چشمگیر و نمایان در سیستم نهادهای بین‌المللی است که پس از جنگ جهانی دوم پدید آمده است.

بسیاری از شرکت‌کنندگان در گفتگوهای نیویورک تقریباً به استقرار چنین دادگاهی اطمینان دارند. همایش اخیر نتیجه مباحثاتی سه ساله در سازمان ملل است. این همایش با یک گردهمایی دیگر در ماه مارس ۱۹۹۸ و پیش از برگزاری کنفرانس رم در ژوئن ۱۹۹۸ به منظور موافقت با متن نهایی پیمان تشکیل دادگاه جهانی-دنیال خواهد شد.

گروههای حقوق بشر در جهان به آینده این دادگاه امید بسته‌اند. کریستوفر هال، مشاور حقوقی «عفو بین‌المللی» ایجاد این دادگاه را بسیار با اهمیت می‌داند و برآستی مردم انتظار دارند که جامعه جهانی اینگونه جنایات وحشتناک را بحساب آورد. «عفو بین‌المللی» همراه با گروهی از سازمان‌های غیردولتی در گفتگوهای مشورتی شرکت می‌جویند. در صورتی که چنین دادگاهی با توجه به امید فراوان خواهندگانش بوجود آید، باید دید «استقلال» و «قدرت» آن تا چه حد است؟ گمرچه درباره استقلال و قدرت این دادگاه جهانی تاکنون توافقی‌هایی هم شده است.

مسائل حقوقی این دادگاه و روند محاکمات

اگر خمرهای سرخ «پل پوت» را به یک دادگاه بین‌المللی برای اجرای عدالت تحویل می‌دادند، دنیا با مسأله تازه‌ای روبرو می‌شد. دستگاه قضایی کامبوج مانند نهادهای دیگرش دستخوش پریشانی و ناکارائی کامل است و حکومت با خمرهای سرخ هیچگونه سازشی ندارد. بدین سان محاکمه عادلانه «پل پوت» در کامبوج امکان‌پذیر نبود. از سوی دیگر چندان آسان نیست که در جای دیگری از جهان دادگاهی برای چنین محاکمه‌ای پیدا کنیم که در آن اصول «بی‌طرفی» رعایت شود. پل پوت، رهبر حکومتی در کامبوج بود که نزدیک به دو میلیون نفر انسان را نابود کرد و تمامی قانون‌های بین‌المللی را زیر پا گذاشت، اما متأسفانه امید چندان وجود ندارد که بتوان او و دستیارانش را محاکمه کرد.^۵

در نوامبر ۱۹۹۷ نمایندگان بیش از ۱۰۰ کشور در نیویورک در سازمان ملل گرد هم آمدند تا برای این کاستی بزرگ چاره‌ای بیندیشند. این هیأت درباره جزئیات پیشنهادی یک دادگاه جنائی بین‌المللی به بحث و گفتگو پرداخت. نتیجه این همایش ایجاد دادگاههای دائمی ویژه‌ای خواهد بود که نظیر آن را در محاکمه متهمان وحشیگری‌های یوگسلاوی سابق و کشور آفریقایی رواندا دیدیم.

ما پاکیزگی و آسایش را به شما هدیه می‌کنیم

مؤسسه خدماتی آزما

با مجوز رسمی و ضمانت کتبی

نقاقت منازل و مجتمع‌های مسکونی، سرایداری،
نگهداری کودک و سالمند ... و سایر امور منازل

۷۹۹۷۱۹

آخرین خبرها حاکی است آمریکائی‌ها و انگلیسی‌ها و برخی دیگر از کشورهای غربی صدام را برای ساخت و انبارسازی سلاح‌های کشتار جمعی یاری داده‌اند. در دادگاه بین‌المللی فقط صدام‌ها محاکمه خواهند شد یا صدام‌سازها هم به کیفر خواهند رسید.

نحوی فقط با موافقت حکومت‌ها) وجود داشته باشد، از سوی دیگر کانادا و آلمان و کشورهای اسکانندیناوی و برخی کشورهای در حال رشد استدلال می‌کنند که این دادگاه باید در رسیدگی به دعاوی ارجاع شده به آن از سوی حکومت مربوطه آزادی عمل داشته باشد و بدینگونه برای این دادگاه استقلال حقیقی قائلند.

بنیامین فون جز یکی از بازپرسان دادگاه تبهاران نازی در جنگ دوم جهانی در نورنبرگ اظهار داشت: اگر این متهمان را آزاد بگذاریم پس «قانون» معنای حقیقی خود را از دست خواهد داد و انسان‌ها بایستی همواره در «ترس» زندگی کنند.

پیگرد قانونی رهبران آلمان و ژاپون پس از جنگ دوم جهانی نشان داد که دنیا، نسل‌کشی، کشتار دسته جمعی و به بردگی کشاندن و شکنجه انسان‌ها را به عنوان عوارض فلاکت‌بار جنگ تحمل نخواهد کرد. پیمان‌هایی که این وحشیگری‌ها را غیرقانونی می‌شناخت بزودی پس از محاکمات نورنبرگ و توکیو به امضاء رسید و تشکیل یک دادگاه بین‌المللی برای جنایتکاران پیش‌بینی شد، اما «جنگ سرد» پا در میان گذارد و این دادگاه هرگز تشکیل نشد! برای میلیون‌ها انسان که پس از آن گرفتار جنگ شدند و یا مورد ستم حکومت‌هایشان قرار گرفتند انبوه قراردادهای حقوق بشر بصورت ورق‌پاره‌ای درآمد و ریشخندی شد برای کسانی

که دعوی می‌کردند دادگاه نورنبرگ نقطه عطفی در تاریخ بوده است.

اینک ۵۰ سال از زمان تشکیل دادگاه نورنبرگ می‌گذرد و جهان به جایی رسیده که بایستی دادگاهی مانند آن را دوباره بسازیم. و در این زمان جا دارد که کار این

دادگاه دنبال شود.

اکنون در نیویورک، در سازمان ملل، درباره دادگاه جنایی بین‌المللی جدیدی بحث و گفتگوست. پس از سه سال دیپلماسی آرام اغلب کشورها به این باور رسیده‌اند که باید چنین دادگاهی تشکیل شود. پنج کشور عضو دائمی شورای امنیت از اصول چنین دادگاهی هواداری کرده‌اند. آیا وجود دادگاه جنایی بین‌المللی حائز اهمیت تواند بود؟

افرادی که به شک و تردید دچارند وجود این دادگاه را بعنوان افراط توخالی رعایت بی‌کم و کاست قانون رد می‌کنند. آیا گروه قضات و وکلای دعاوی از راه دور چه اختلافی می‌توانند میان جنگ‌افروزان و سرکوبگران بیاندازند؟ در چنین موقعیتی سیاست و واقعیت نیروی نظامی بی‌گمان برتری خواهد

یافت! قبل از آنکه صدام حسین روستائیان کرد را با گازهای شیمیایی نابود کند آیا در اجرای مقاصدش برآستی از فکر اینکه ممکنست بعنوان جنایتکار جنگی به دادگاه لاهه فرا خوانده شود دچار تزلزل می‌شد؟ و آیا رهبران کشور آفریقای رواندا از نسل کشی خودداری می‌کردند؟**

مسأله روشن ساختن ارتباط این دادگاه جهانی با شورای امنیت می‌تواند از این مورد هم دشوارتر باشد. هر چند آمریکا با علاقه‌مندی از فکر تشکیل این دادگاه پشتیبانی می‌کند. ولی خواهان آنست که دعاوی این دادگاه از تحقیق در جنایاتی که در هر یک از نزاع‌ها بوقوع پیوسته و شورای امنیت بعنوان «نگهبان صلح» در آن دخالت داشته بطور جداگانه بررسی شود. دیوید سیفر سرپرست هیأت نمایندگی آمریکا استدلال می‌کند: «اگر دادگاه در نزاعی که شورای امنیت می‌کوشد آن را از طریق گفتگو حل کند- دخالت نماید و افراد درگیر را بر کرسی اتهام بنشانند آنگاه مسأله عجیب و

امز موفقیت در توسعه صادرات

حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی خارج از کشور

زرنان پاد

شرکت بین‌المللی خدمات نمایشگاهی

جهت اطلاع از برنامه نمایشگاه‌های خارج از کشور با ما تماس بگیرید.

تلفن (هفت خط) ۲۰۵۵۵۴۹

دورنویس ۲۰۵۵۵۷۱

دور از انتظار خواهد بود. (این موضوع کاملاً به مسأله بوسنی شباهت دارد)
افزون بر آن، دادگاه برای تنفیذ تصمیمات خود ممکن است به شورای امنیت متکی شود و گروهی نیز خاطر نشان می‌کنند که شورای امنیت در بسیاری از منازعات مهم درگیر است.

دادگاه بمنزله یک ابزار نه یک راه حل:

ممکن است هنوز افرادی که دچار شک هستند متحق باشند. مگر آنکه اکثر کشورها با فرستادن مدارک و شواهدی که دادگاه جهانی در جستجوی آنست و یا معرفی افراد تبهکار از دادگاه حمایت کنند. در غیر اینصورت دادگاه فاقد قدرت قانونی خواهد شد. اگر بدام انداختن یک تبهکار جنگ لازم‌هش اطمینان از براه انداختن دشمنی‌ها و کینه‌توزی‌هاست (مانند آنچه در بوسنی ادعا شده است) در این صورت دستیابی دادگاه به حقیقت موضوع محدود خواهد شد. (نظیر چنین تنگناهایی برای هر دادگاهی و در هر گوشه‌ای از جهان نیز وجود خواهد داشت.)

همه دادگاه‌ها برای اجرای قانون به نیروهای پلیس حکومتی متکی هستند. نیروی پلیس برای خود محاسباتی دارد که تا چه اندازه برای دستگیری یک مظنون بخصوص بایستی تلاش کرد.

چه بسا تبهکارانی که دستشان به خون آلوده است و حتی در کشورهایی که دستگاه قضایی پیشرفته‌ای دارند. از کیفر قانون گریخته‌اند. اما هنگامی که پلیس «فردی» را دستگیر می‌کند تنها در دادگاه و در یک محاکمه عادلانه است که می‌توان از «قانون» حمایت کرد.

حتی با وجود حمایت گسترده از قانون، موضوع تا حد زیادی به قدرتی که دادگاه در آغاز دادرسی دارد، مربوط می‌شود. خطوط اصلی طرح حمایت از قانون روشن است. برخلاف «دادگاه دادگستری بین‌المللی» موجود. که کارش فقط رسیدگی به اختلاف میان کشورهاست. این دادگاه جدید جهانی به موارد اتهام «افراد» بخاطر نسل‌کشی، کشتارهای قومی، و جنایات‌های جنگ، و جنایات علیه بشریت طبق مفاد قرارداد‌های موجود رسیدگی می‌کند. این دادگاه بین‌المللی زمانی وارد عمل می‌شود که دادگاه‌های ملی

توانایی انجام دادرسی ندارند و یا کوشش‌های آنها نافرجام مانده باشد. بدینگونه مثلاً صدام دیگر نخواهد توانست قضات دادگاه‌های عراق را مجبور سازد تا حکم برائتش را از جنایات بیشماری که مرتکب شده، صادر کنند!

مسأله مهم در مورد دادگاه جهانی آنست که آیا این دادگاه می‌تواند بطور مستقل عمل کند و یا فقط پس از تصویب شورای امنیت توانایی انجام وظایف خود را پیدا خواهد کرد؟ اگر دادگاه جهانی استقلال واقعی نداشته باشد شروع بکارش نیز خطاست و حتی فرجامی وخامت بار بدنبال خواهد داشت و نیز اگر از دادگاه انتظارات بیش از اندازه‌ای داشته باشیم، در انجام وظایفش ناکام خواهد ماند!

در جهانی آکنده از ستمگری و خشونت این دادگاه فقط قادر است به بخشی از این جنایات رسیدگی کند. از اینرو روشن است بسیاری از قربانیان خشونت روی عدالت را نخواهند دید و تعداد بیشماری از بزهکاران از چنگال قانون خواهند گریخت.

بی‌آنکه بخواهیم این دادگاه را به منزله درمان‌کننده همه دردها و آلام بشری بدانیم باید آنرا سنگ اصلی شالوده بنای «قانون بین‌المللی» بدانیم که به تدریج در حال ساخته شدن است.

اگر دادگاه جهانی توفیق پیدا کند، نه تنها افرادی را که به طرح‌ریزی جنایات و ارتکاب وحشیگری‌ها مبادرت کرده‌اند محاکمه خواهد کرد، بلکه برای قربانیانی که از این خشونت‌ها آسیب دیده‌اند نیز شاهد بی‌طرفی خواهد بود. همچنین برای آیندگان. در آن هنگام که هیچکس در ترس و تهدید بسر نخواهد برد و به دادگاه فراخوانده نخواهد شد. آماری از بیدادگری‌های گذشتگان فراهم خواهد ساخت.

رهبران سیاسی جهان که زیر عنوان «روش» سیاستمداری خویش دست‌اندرکار کشتار و شکنجه مردم بیگناه هستند دیگر نخواهند توانست خود را از ارتکاب این اعمال وحشیانه تیره کنند. برای این رهبران سیاسی نیز همواره دلهره‌ای که امروزه هم وجود دارد، وجود خواهد داشت که ممکن است روزی مجبور شوند برای پاسخگویی به جنایات خود به پای میز محاکمه فراخوانده شوند.

دادگاهی که فاقد استقلال است بصورت

آلتی در دست قدرت‌های بزرگ درمی‌آید و بخاطر آن «بیطرفی» که دادگا می‌بندارد بایستی داشته باشد کاملاً دستخوش نوسان‌های سیاست خواهد گردید.

سنگاپور راه میانه‌ای را پیشنهاد کرده است: «دادگاه بایستی قدرت رسیدگی و تحقیق در هر مورد را دارا باشد. ولی اگر شورای امنیت درباره عدم دخالتش نظر دهد بایستی از دخالت در آن مورد صرف نظر کند»

و این آزمایشی سخت‌تر خواهد بود زیرا لازم‌هش آنست که همگی اعضاء دائمی شورای امنیت باید نسبت به عدم مداخله دادگاه در آن مسئله موافقت کنند. (در حال حاضر اعضاء دائمی شورای امنیت عبارتند از آمریکا، انگلستان، فرانسه، روسیه و چین)

کانادا اصلاحیه‌ای به این پیشنهاد سنگاپور افزوده است که دستور شورای امنیت بطور خودکار پس از گذشت ۱۲ ماه فاقد اعتبار می‌گردد، مگر آنکه تمامی اعضاء شورا به اتفاق آراء دوباره موضوع را تجدید کنند.

برخی از اعضاء شورا به پیشنهاد سنگاپور تمایل نشان داده‌اند. بریتانیا می‌تواند نخستین کشوری باشد که مرز را بشکند و به پیشنهاد سنگاپور رأی دهد. و حتی بنظر می‌رسد که آمریکا نیز آماده شنیدن پیشنهاد سنگاپور است. آقای سیفر می‌گوید: «ارزش پیشنهاد سنگاپور در آنست که نقش شورای امنیت را قانونی می‌شناسد».

و بالاخره این پیشنهاد سنگاپور به منزله دعوتی برای برپایی «دادگاه جهانی» خواهد بود.

مأخذ: اکونومیست - ۶ دسامبر ۱۹۹۷

ترجمه: دکتر محمود اعتماد

* این مقاله در دیماه منتشر شده است؛ زمانی که پول پوت از صحنه حذف شده بود. نحوه نگارش نویسنده چنین است که الفاء می‌کند وی هنوز در صحنه حضور دارد، در حالی که مقصود وی محاکمه غیبی، یا در واقع محاکمه اعمال پل پوت است. (ماهنامه)

* عجیب است که نویسنده اکونومیست جنایات صدام را در بیماران شیمیائی روستاهای کردنشین عراق خلاصه می‌کند و به راحتی از کنار جنایات وسیع‌تر او در طول جنگ هشت ساله علیه ایران از جمله اجرای سیاست زمین سوخته، استفاده مکرر از جنگ افزارهای شیمیائی و کشتار غیرنظامیان، می‌گذرد. (ماهنامه)